

Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олега Ольжича

Науково-методичний відділ

«Сторінка методиста»

Вип. 14

Система підвищення професійної
компетентності бібліотечних працівників:
нові пріоритети і вимоги

З досвіду роботи Житомирської
ЦРБ

Житомир, 2015

Система підвищення професійної компетентності бібліотечних працівників: нові пріоритети і вимоги: з досвіду роботи Житомирської ЦРБ / Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Ольжича; уклад. К. Романуха. – Житомир: ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2015. – 11с., іл.

Пропоноване методичне видання знайомить з практикою роботи Житомирської ЦРБ в організації підвищення кваліфікації бібліотечних працівників району. У додатках вміщено плани проведення районних семінарів-практикумів для бібліотечних фахівців.

Пропоноване методичне видання знайомить фахівців з практикою роботи центральної районної бібліотеки в організації підвищення кваліфікації бібліотечних працівників району, також йдеться про проблеми на шляху їх професійного зростання.

Зазначимо, що розвиток системи підвищення кваліфікації спеціалістів здійснюється на основі вдосконалення традиційних і впровадження нових, активних форм та методів навчання і залишається сьогодні пріоритетним в організаційно-методичній роботі. Слід відзначити, що Житомирська ЦРБ традиційно залишається центром для 58 бібліотек регіону, а в систему підвищення кваліфікації залучено 69 працівників публічних бібліотек. Позитивно, що відсоток спеціалістів у цьому районі складає 89,9% (обласний – 84,6%). Центральна районна бібліотека забезпечена фахівцями, з них двоє – з вищою освітою, троє – навчаються у вищих навчальних закладах. У сільських книгозбірнях показник забезпеченості спеціалістами становить 89,7%, що також значно вищий за обласний. Це характеризує діяльність районного методичного центру щодо ефективного використання заходів для підвищення професійної компетентності бібліотечного персоналу. Співкування із завідувачем цієї служби Ковальчук Л.А. засвідчило, що плани (програми) з підвищення кваліфікації бібліотекарів, плани роботи ЦБ (у тому числі і районної бібліотеки для дітей), різні рекомендації з провідних напрямів діяльності публічних бібліотек регіону, впровадження у їхню діяльність інноваційного бібліотечного досвіду тощо розглядаються на раді при директорові і виробляються єдині рішення.

Успішній реалізації планових завдань, у тому числі і методичних заходів, безумовно, сприяють новітні технології: наявність 26 комп'ютерів у 11-ти бібліотеках, підключення 8 з них до Інтернету (ЦРБ, книгозбірні сіл Зарічани, Василівка, Ліщин, Сінгури, Станишівка, Тетерівка, Троянів). І хоча цьому передувала значна підготовча робота, об'єднання зусиль дирекції та методичної служби для розробки документів та ін., зараз, зазначають колеги

ЦБ, використання інформаційних технологій відкриває нові можливості у підвищенні професійності кадрів, спілкуванні за допомогою електронної пошти (у т.ч. з фахівцями обласних бібліотек – методичних центрів) тощо. Крім того, вплив на діяльність районної методичної служби має і професійне спілкування з бібліотекарями сільських книгозбірень, центральної та дитячої бібліотек.

Мабуть, доречно тут згадати вислів А. Моруа, що «життєвий досвід дає нам радість тільки тоді, коли ми можемо передати його іншим». Тож, враховуючи 26-річний стаж роботи методиста центральної бібліотеки, хотілося б ознайомити колег із інших районів області з організацією системи підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу та вибірково представити заходи, деякі активні форми навчання.

Тематика і форми навчання визначаються, виходячи з поточних проблем розвитку бібліотек із урахуванням результатів опитування працівників сільських книгозбірень, наприклад, під час обговорення планових завдань на наступний рік. Найбільш ефективними комплексними формами навчання, як і в минулі роки, є семінари та семінари-практикуми. Методичний центр намагається допомогти у набутті та оновленні теоретичних знань, удосконаленні практичних вмінь і навичок, використанні їх у професійній діяльності. В програмі таких занять, окрім повідомлень та консультацій, передбачені «живі» форми спілкування з учасниками: ділові ігри, мультимедійні презентації, години професійних таємниць чи взаємопорад, круглі столи, де обмінюються ідеями, думками та поглядами на різні аспекти діяльності; проведення усного журналу, літературно-музичних композицій, презентації краснавччих видань тощо.

Також, на думку організаторів заходів, корисними залишаються творчі домашні завдання, огляди (перегляди) нових надходжень, фахових видань, методично-бібліографічних матеріалів на допомогу фахівцю та різні цікаві зустрічі. Творчо опрацювали, наприклад, такі теми: «Позитивний імідж публічної бібліотеки: час нових підходів», «Реклама бібліотечної діяльності: теорія, методика, практика», «Сільська бібліотека, читачі-діти та їх інформаційні і читацькі потреби», «Популяризація краєзнавчої літератури – важливий аспект патріотичного виховання», «Бібліотечна етика і етикет бібліотекаря» та інші. Місце проведення заходів – центральна районна та районна дитяча бібліотека (с. Левків), книгозбірні сіл Василівка, Сінгури, Тетерівка. Дійсно, в них кожен працівник безпосередньо знайде щось цікаве для себе.

До співпраці долучають спеціалістів з обласних бібліотек. Такі плідні контакти дали змогу ЦБ нещодавно провести захід за проблемною нині темою «Оновлення професійної компетенції бібліотекаря в системі сучасного інформаційного простору». У тренінг-семінарі, що пройшов на базі ОУНБ,

взяли участь спеціалісти обласної бібліотеки. Працівникам району були запропоновані практикум «Самоосвітнє читання для бібліотекарів в мережі Інтернет», консультації «Бібліотеки на допомогу інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місцеві громади», «Нові вектори розвитку бібліотек», огляд Інтернет-ресурсів Житомирської ОУНБ та професійної преси, зі слухачами відбулось творче спілкування та індивідуальна консультаційна підтримка. Результат таких заходів видимий, як вважають у районному методичному центрі, а чи й надалі залишаться такими значимими для фахівців сільської ланки – покаже час.

Треба зазначити, що останні роки (уже три) ефективно діє Творча майстерня бібліотечних працівників «Берегиня». До речі, таку форму започаткували і в деяких інших регіонах Житомирщини, але підхід в організації, тематичній направленості – різний. Так, в ЦРБ у Творчій майстерні відбуваються заняття практично щотижня. Особливу зацікавленість викликають майстер-класи з народно-прикладного мистецтва (вишивка, вишивання бісером, вироби з паперу, виготовлення ляльок-мотанок, ляльок із паперу та тканини, бісероплетіння). Уже добре напрацьована форма має широкий розголос у бібліотекарів сіл Оліївка, Троянів, Станишівка, Іванівка, Дениші, Василівка. Мала нагоду спілкуватись з колегами центральної книгозбірні, які висловились позитивно: «Це цікаве і корисне навчання, а бібліотека – місце, де живуть зараз творчість та гармонія».

Творчий і креативний підхід до роботи – запорука успіху. Ще декілька років тому започаткували «Бібліотечний ліцей», мета діяльності якого – підтримати новопризначених бібліотекарів та тих, хто потребує підвищення професійності у виконанні певних бібліотечних процесів. Районна методична служба проаналізувала функціонування традиційних форм і дійшла до спільної угоди на раді при директорові щодо організації навчання в «Бібліотечному ліцеї» – це можливість осучаснення стажувань та практикумів. Треба зазначити, що «Бібліотечний ліцей» вже організовано, він успішно працює, програми навчань розробляються з урахуванням освітнього рівня і досвіду практичної роботи так званої «третьої групи» бібліотекарів, складності питань, з якими вони стикаються у повсякденній практиці. І хоча заняття у цих освітніх програмах проводяться одноденні (через фінансові труднощі), та фахівці ЦБ, РДБ завжди намагаються надати практичні консультації, змістовні повідомлення завдяки сучасним формам і методам роботи з читачами, спонукати до розвитку творчої ініціативи, якщо, наприклад, йдеться про індивідуальний підхід до користувача у сільській

книгозбірні або використання якісних бібліотечних послуг в цілому чи зокрема для певної групи читачів, враховуючи обслуговування віддалених користувачів, яких у сільських, селищних бібліотеках району біля 5%. Як зауважують у методичному центрі, у новопризначених працівників та в тих, що не мають освіти з інших причин, завжди виникає потреба у вивченні питань ведення облікової документації, комплектування та обробки документів, організації і зберігання книг та періодики, у професійному плануванні та нормуванні бібліотечних процесів тощо. Тобто, ключове місце у навчанні займає специфіка роботи книгозбірні, освоєння різних методик, навичок. Позитивним є і те, що крім фахівців центральної ланки, в систему підвищення кваліфікації залучають і сільських бібліотекарів: сс. Троянів, Зарічани, Сінгури. Такі позаштатні працівники з навчаючим персоналом часом контактують оперативніше і відвертіше, а свій творчий доробок подають нестандартно.

Професійний бібліотечний простір сьогодні дуже вдало, як уже вище зазначалось, доповнює Інтернет. І треба віддати належне ЦРБ, що однією з перших проявила ініціативу і стала разом з іншими сільськими книгозбірнями переможцем конкурсу програми «Бібліоміст». Поступово бібліотекарі пройшли навчання у тренінг-центрі ОУНБ. І хоча до цього заохочувала обласна бібліотека, та все ж зацікавленість районної методичної служби сприяла забезпеченню участі групи працівників бібліотек району у цих тренінгах. Підвищення рівня комп'ютерної грамотності продовжили в «Бібліотечному ліцеї». А ще, що варто зазначити, бібліотекарі намагалися самостійно закріпити матеріал, маючи доступ до комп'ютерів в ЦБ, РДБ та в деяких сільських книгозбірнях. Зараз, незважаючи на відсутність ПК та Інтернету в деяких бібліотеках, усі працівники освоїли сучасну техніку і добре усвідомлюють її значимість. Користуючись бібліотечним Інтернетом, а деякі через особисті комп'ютери, працівники намагаються самостійно підвищити свій професійний рівень.

Разом з тим, як зауважили бібліотекарі ЦБ, бракує консультацій щодо освоєння ПК та використання бібліотеками соціальних мереж.

ЦРБ також долучилася до автоматизованої бібліотечної системи «ІРБІС», оволодівши основними навичками роботи в регіональному тренінговому центрі «Бібліоміст» (ОУНБ). Редактор центральної бібліотеки тепер вводить краєзнавчий фонд, а методику роботи роз'яснює в діючій системі підвищення кваліфікації, насамперед працівникам центральної бібліотеки.

Зміна ситуації, оточення, як зазначають в ЦБ, також позитивно впливають на певні групи сільських бібліотекарів, спонукають їх до творчого мислення, особливо, коли заняття проводить такий же колега, хоч і при підтримці районної методичної служби. У травні цього року бібліотекар с. Оліївка М.І. Коденко у цьому успішно переконала, представивши майстер-клас. І такі виїзні інноваційні заходи, можливо, займуть пріоритетне місце серед форм професійної освіти.

Підвищенню профмайстерності також сприяють різні конкурси-огляди, фотоконкурси, у яких бібліотекарі району з успіхом представляють свої проекти, зазвичай визначаються бібліотеки-лідери, переможці в різних

номінаціях. Як показує практика, ці форми значно стимулюють творчу і професійну активність бібліотекарів.

Мабуть, недостатньо лише професійно організувати систему підвищення кваліфікації, активно використовувати усі наявні ресурси, форми роботи тощо. Центральна бібліотека як методично-інформаційний центр намагається відчувати результативність, на місцях почути коментарі сільських фахівців. Дещо цьому сприяють домашні завдання: провести, наприклад, анкетування серед певної групи читачів, зробити проспект про свою книгозбірню, підготувати тематичне повідомлення і з ним виступити на найближчому заході тощо. Такий зворотній зв'язок: ЦБ – сільська бібліотека – методичний центр, як і в минулі роки, має бути й нині.

Звичайно, як і в будь-якій роботі, є свої проблеми, больові точки, про які сьогодні, мабуть, зайвим буде нагадувати. Аналіз напрямків діяльності бібліотек, який щорічно здійснює методична служба, дирекція, це засвідчує, наприклад, неповний робочий тиждень. Природно, що це не могло не відзначитись на мотивації навчання спеціалістів, організації підвищення їхнього рівня кваліфікації. Пам'ятаємо, що для підвищення кваліфікації кадрів рекомендовано виділяти від 0,5% до 1% загального бюджету бібліотеки. І цей рівень фінансування повинен бути збережений за будь-яких умов, навіть у період матеріальної скрути, оскільки підвищення фаховості є одним із життєво важливих елементів діяльності публічної бібліотеки.

Сподіваємося, що здобутки матимуть продовження, збагачуватимуться новими ідеями, результатами. Найближчим часом, наприклад, планують відкрити сайт. Лілія Антонівна добре розуміє, що блог методиста також можна використовувати як інструмент для професійного розвитку бібліотекарів та впровадження бібліотечних інновацій, а ще – це засіб і можливості фахової взаємодії.

Щиро дякуємо працівникам центральної районної бібліотеки за творчу співпрацю під час виїзду та представлення матеріалів.

Додаток 1

Семінар-практикум

«Позитивний імідж публічної бібліотеки: час нових підходів»

Програма

1. Відкриття семінару-практикуму

Директор ЦРБ

2. Повідомлення:

- «Імідж сучасної бібліотеки: нові підходи»

Зав. методичного відділу ЦБ

- «Через нові інформаційні технології – до сучасного іміджу сільської бібліотеки»

Бібліотекар Троянівської сільської
бібліотеки

3. Обмін практичним досвідом роботи

- «Підхід до читача як засіб створення бібліотеки сучасного типу»

Бібліотекар Сінгурівської сільської
бібліотеки

- Імідж дитячої бібліотеки

Завідувач районної дитячої бібліотеки

- Професіоналізм як основа іміджу

Бібліотекар Василівської сільської
бібліотеки

4. Презентація нових надходжень до бібліотечного фонду центральної бібліотеки

Бібліограф ЦБ

5. Аналіз роботи бібліотек району за I півріччя 2014 року

Директор ЦРБ

6. Домашнє завдання:

- доповнити матеріалами народознавчі куточки
  - учасникам заходу підготувати коротке повідомлення з популяризації народознавства в бібліотеці
7. Підсумки семінару-практикуму.

Додаток 2

Семінар-практикум

«Роль публічної бібліотеки у формуванні морально-правових орієнтирів»

План проведення

1. Пріоритетні напрямки роботи бібліотек району в 2015 році
Відділ культури, директор ЦРБ
2. Повідомлення, консультації:
  - Морально-правові аспекти діяльності публічної бібліотеки
Відділ обслуговування ЦРБ
  - Організація роботи бібліотек з патріотичного виховання в сучасних умовах
Кафедра юнацтва ЦРБ
3. Огляд літератури на допомогу морально-правовому вихованню
Бібліограф ЦРБ
4. Усний журнал «Українська родина – зернинка народу» (до Дня родини)
Бібліотекар Оліївської сільської бібліотеки, районний Будинок культури
5. Вивчення досвіду роботи бібліотеки с. Оліївка
Бібліотекар Оліївської сільської бібліотеки, зав. методичного відділу
6. Творчі завдання:
  - взяти участь у Всеукраїнській акції «Українська молодь читає»;

- провести соціологічне дослідження «Ставлення молоді до участі у волонтерській діяльності». Анкети представити в центральну районну бібліотеку

7. Підсумки семінару-практикуму.

*Зважаючи на значимість піднятої проблеми, ще раз звертаємо увагу районних методичних центрів на орієнтовну тематику семінарів «Сучасні тенденції підвищення кваліфікації фахівців сільських бібліотек» (ЖОУНБ, НМВ. – 2014. – 10с.).

Щиро дякуємо працівникам центральної районної бібліотеки та методисту Ковальчук Лілії Антонівні за творчу співпрацю під час виїзду та представлення матеріалів, які використані при підготовці даної збірки.

Укладач:	Романуха К. М., пр. бібліотекар НМВ
Комп'ютерний набір:	Люблянська О. В., бібліотекар НМВ
Редакція:	Врублевська Г. Й., гол. бібліотекар ВНБТ
Відповідальна за випуск:	Карплюк Н. А., заст. директора